

PREMIJERA EURIPIDOVE 'BAKHE' U REŽIJI OLIVERA FRLJIĆA

Pred punim gledalištem Zoja Odak zapabila je improviziranu zgradu zaprebačkoga HNK

PIŠE **BOJAN MUNJIN**
 SNIMIO **MARIO TODORIĆ** / CROPIX

Fenomenalno. Sedam dugih minuta trajao je neprekidni pljesak u dvorištu Osnovne škole "Spinut" nakon premijere predstave "Bakhe", koja je izvan svakog festivalskoga glamura – hrabrim svjedočanstvom o hrvatskoj današnjici – iskreno potresla gledalište. Besmisleni skandal u čaši vode koji je pratio nastanak "Bakhi" na temu "predstava je zabranjena, a možda i nije" bio je kao rukom odnesen već u prvim minutama izvedbe, jer se odmah vidjelo da redatelj **Oliver Frlić** i njegovi glumci misle ozbiljno i da se žele bez pardona uhvatiti u koštac s tamnim stranama novije hrvatske povijesti, svidalo se to nama ili ne. Glumci, **Zoja Odak**, **Vili Matula**, **Tajana Jovanović** i **Mislav Čavajda**, stoga nisu imali potrebu postati put prepričavati što je Dioniz rekao Kadmu, a što je Agava učinila Penteju, nego su – glumački suvereno – bili hrabri svjedoci modernog vremena u kojem se ne osjećaju dobro.

Upotreba antike

Frlićeve "Bakhe" zato nisu samo suvremeni pogled na jedan starogrčki tekst o nasilju, nego funkcioniraju kao praktična upotreba antike za borbu s demonima iz našeg dvorišta drugim sredstvima. Šire gledano, bio je to upad neugodne stvarnosti u teatar, zato je od Euripida ostalo malo, tek dva izvještaja glasnika s fronte koji se ponavljaju unedogled: tek toliko da se podsjetimo da smo o našem nasilju izgubili grlo

Frlićeve 'Bakhe' funkcioniraju kao praktična upotreba antike za borbu s demonima iz našeg dvorišta drugim sredstvima. Šire gledano, to je upad neugodne stvarnosti u teatar

posljednjih petnaest godina, a ono nam se iznova radalo, često u vlastitoj dnevnoj sobi. Sve drugo bili su moralni, društveni i politički tabui bačeni u krilo gledališta; Sanaderov govor na splitskoj Rivi, ubojstvo **Milana Levara** i **Aleksandre Zec**, slučaj **Lora** ili pak crnohumorno tretiranje građanske pristojnosti i kulture u granicama zakona, no to guranje ruke u debelo crijevo hrvatske stvarnosti izvedeno je biranjem ekspresivnog materijala na visokoj razini.

Je li govedina umjetnost?

Ironiziranju stvarnosti obično prijeti opasnost od pretjerivanja na prvu loptu, ali **Oliver Frlić** i njegov ansambl pronašli su pravu estetsku teksturu znakova, simbola i slika, koji su s jedne strane djelovali socijalno ljekovito, ali s druge su vitalne organe gledalaca pogadali bez anestezije. Tako bacanje mesa s krova osnovne škole, glumčev "sako" napravljen od govedine i ritualno spaljivanje makete Hrvatskog narodnoga

kazališta u Zagrebu, o čemu se govorilo danima prije premijere, nisu nikakav spektakularni vizualni trik, nego predstavljaju turobnu sliku (hrvatske) suvremenosti koja vrijedi koliko i cijeli Euripid.

"Bakhe" su predstava s koje je oderana koža konvencije, hi-njene pristojnosti i praznog moraliziranja jer nam je ta pristojnost u kazalištu, društvu i politici – šire gledano – postala alibi da ne pogledamo i drugu stranu stvarnosti; tu "lošu noć u lošoj krčmi" u kojoj zapravo živimo.

Dok se glumci neprestano presvlače, prikazujući nekom mračnom ležernošću, s onu stranu Euripida, današnji život kao neku histeričnu modnu reviju u kojoj je baš sve na ponudu, pomišljamo kako "Bakhe" zapravo ispisuju novu, estetski inovativnu i socijalno angažiranu stranicu u hrvatskom teataru: u njemu se, nažalost, "do sada često govorilo ono o čemu se nije mislilo i mislilo ono o čemu se nije govorilo".

Povijest zabrana

•• Što se tiče zabrana, njih je u hrvatskom teataru bilo ali – davno. Početkom dvadesetih prošlog stoljeća zabranjena je Krležina "Galicija", a kasnije je jednako prošao **Begovićev "Hrvatski Diogeneš"**. Sinonim političkog pritiska u 70-ima bila je međutim predstava koja je – odigrana. Bila je to &TD-ova "Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja", ali već slijedeća "Nečastivi na filozofskom fakultetu" bila je ugušena usred proba, neslavno je prošla i **Violićeva "Glorija"** na Dubrovačkim ljetnim igrama i sredinom 90-ih kraće vrijeme bila je zabranjena "Dekadencija" teatra "Exit".

